

## Besedila skladb s prevodi

Besedila, če ni drugače navedeno, je prevedel Primož Simoniti.

### I. *Dii tibi, si qua pios respectant numina*

Dii tibi, si qua pios respectant numina, si quid  
usquam iustitiae est et mens sibi conscia recti,  
praemia digna ferant. Quae te tam laeta tulerunt  
saecula? Qui tanti talem genuere parentes?  
In freta dum fluvii current, dum montibus umbrae  
lustrabunt, convexa polus dum sidera pascet,  
semper honos nomenque tuum laudesque manebunt.

Vergilius, *Aeneis*, I, 603-609

Plačajo naj ti bogovi, če še so v časteh jim pobožni,  
če kaj pravičnost velja in vest, ki ve za pravico.  
Kakšni so časi te dali presrečni? Kateri so starši  
takšnega tebe otroka rodili? Doklèr bodo reke  
tekle v morjà, doklèr se po gorskih rebreh bodo vlekile  
sence, doklèr bodo pasle po nebu se zvezdne ovčice,  
zmeraj bo tvoje ime slovelo in trajala slava.

### II. *O Fortuna potens*

O Fortuna potens, quam variabilis,  
tantum iuris atrox quae tibi vendicas  
evertisque bonos, elegis improbos,  
nec servare potes muneribus fidem.  
Fortuna immeritos auget honoribus,  
Fortuna innocuos cladibus adficit,  
iustos illa viros pauperie gravat,  
indignos eadem divitiis beat,  
haec aufert iuvenes et retinet senes,  
iniusto arbitrio tempora dividens.  
Quod dignis adimit, transit ad impios,  
nec discrimen habet rectave iudicat,  
inconstants, fragilis, perfida, lubrica,  
nec quos clarificat, perpetuo foveat,  
nec quos deseruit, perpetuo premit.

*Anthologia latina*, 629

O Fortunina moč, ti spremenljiva si,  
grozna, saj si lastiš zmeraj preveč pravic,  
dobre vržeš ob tla, slabe izvoliš si,  
kljub darovom zvestó nočeš spolniti obljub!  
Nezaslužnim vsevprek daje Fortuna čast  
in lepoti zada udarec Fortune moč,  
stiska z revščino vse, ki so pravičniki,  
in z bogastvom obda rada nevredneže,  
mladca ugonobi, starcu življenja da,  
s sodbo, polno krivic, čas dodeli ljudem.  
Kar zgubi poštenjak, grešniku prepusti,  
ne priznava razlik in, kaj je prav, ne ve,  
brez obstanka, miru, spolzka in krhka je,  
kogar kdaj proslavi, vselej ne váruje,  
kogar kdaj zapusti, vselej ne stiska k tlom.

### III. *Currit parvus lepulus*

Currit parvus lepulus,  
clamans altis vocibus:  
"Quid feci nobilibus,  
quod me fugant canibus?"

Quando montem ascendo,  
nullum canem timeo.  
Quando montem descendo,  
bis ter culum perverto."

Variacija študentske pesmi iz druge polovice 16. stoletja

Teče zajček drobteni,  
kliče, na ves glas kriči:  
"Kaj sem kriv, gospoda vi,  
da preganjate me s psi?"

Ko na goro prihitim,  
divjih psov se ne bojim.  
Ko se z gore spet spustim,  
kak kozolec naredim."

### IV. *Qui fugat intrepidus*

Qui fugat intrepidus, magis ille fugat fugientes.  
Saepius et tacito, quos fugit, ille fugat.

Vir neznan

Kdor neustrašne preganja, še bolj preganja bežeče,  
večkrat in tiho pa te, ki sam pred njimi beži.

Prev. Danilo Pokorn

### V. *Casta novenarum iacet aula*

Casta novenarum iacet aula subacta sororum,  
sunt mulae Musae nostraque fama fames.  
Vulgus amat fatuos, vates quia noscere nescit,  
nullus honor Musis nunc nisi restat onus.  
Plebs furit in Musas, regnat pro lege libido,  
sunt mulae Musae nostraque fama fames.

Vir neznan

Hram deveterih sestra brezgrajni na tleh je, porušen,  
Muze so mule sedaj, lakota naš je ponos.  
Ljudstvo pa ljubi bedake, ker pevcev ne more spoznati,  
Muze so brez vse časti, tovor je njihova čast.  
Ljudstvo na Muze besni in zakon nasilja kraljuje,  
Muze so mule sedaj, lakota naš je ponos.

Prev. Kajetan Gantar

### VI. *Gallus amat Venerem*

Gallus amat Venerem, cur? Cururi currit ad illam,  
et post confectum cucuri currit opus.

Vir neznan

Venero ljubi kokot, s kikirikom za njo jo odkuri.  
Ko je opravek končan, kíkiri, v dir se spusti.

## VII. *Quam gallina suum parit ovum*

Quam gallina suum parit ovum, gloccinat ante,  
gloccinat et positum post grave rursus onus.

Vir neznan

Kadar kokoška si jajce vali, poprej kokodaka,  
še kokodaka potem, ko ga že z muko zvali.

Prev. Kajetan Gantar

## VIII. *Ergo mihi uxorem qualem ducam?*

Ergo mihi uxorem qualem ducam? Anne puellam?  
Haec forsitan veniet non satis apta mihi.  
An viduam? Dominam quis possit ferre tonantem?  
An vetulam? Tolleret quis patienter anum?  
Fecundam? Fecunda domum mihi prole gravabit.  
An sterilem? Sterilis non decus arbor habet.  
Pauciloquam? Non me poterit recreare loquendo.  
Verbosam? Mulier res odiosa loquax.  
Formosam? Variis est subdita forma periculis.  
Deformem? Poenam ducere num quis amet?  
Sic quocumque meus se vertit nubilus ardor,  
apparent socii damna verenda tori.  
Nique genus vitae hoc sanxisses, Christe, ligatum,  
libera quis cuperet subdere colla iugo?  
Sed quoniam mos est legique Deoque gerendus,  
si dare vis sociam, da mihi, Christe, piam!

Responsio:

Ergo rogas, qualem tibi ducas? Anne puellam?  
Tam docto nubat quae minus apta viro?  
Non viduam? Norunt viduae indulgere maritis.  
Cur non fecundam? Prole foveatur opes.  
Cur non pauciloquam? Poteris dare tempora Musis.  
Cur non verbosam? Dulce in amore loqui.  
Formosam? Quam non commendat forma puellam?  
At sterilem, informem non probo, nec vetulam.  
Si tamen una tibi continget amica priorum,  
si modo grata Deo, grata futura tibi.  
I nunc et rogita, quaenam ducenda sit uxor:  
cum tibi quae nequeat nubere, nulla siet.

Vir neznan

Kakšno naj torej si vzamem ženó? Mar deklico mlado?  
Ta morda zame ne bo najbolj primeren izbor.  
Vdovo? Le kdo gromovito gospo bi prenašati mogel?  
Naj bo priletna? Le kdo vdan bi starko trpel?  
Plodno? Da domu bi v breme bilo potomstvo številno?  
Jalovo? Lepega nič jalovo nima drevo.  
Redkobesedno? Ne bo razvedrila me s svojo besedo.  
Ali zgovorno? Odpor zbuja jezično babšče.  
Mar lepotico? Lepoti nevarnosti razne pretijo.  
Grda naj bo? A le kdo sam bi se z njo kaznoval?  
Kamor že koli tako se obrne mi vnema ženitna,  
vsepovsod me straši zakon s kopico nadlog.  
Ko bi ti, Kristus, ne bil svetosti dal zvezi zakonski,  
kdo bi uklonil voljno v jarem svobodni svoj vrat?  
Toda ker treba Bogu je ustreči in božji postavi:  
če mi že daješ ženo, Kristus, pobožna naj bo!

Odgovor:

Kakšno bi torej si vzel, sprašuješ. Mar deklico mlado?  
Za učenjaka ne bo najmanj primeren izbor.  
Vdove ne? Vdove vedó, kako možem se ustreže.  
Plodne zakaj ne bi imel? Zarod bogastvo množi.  
Redkobesedne da ne? Lahko se boš muzam posvečal.  
Nočeš zgovorne, zakaj? Sladek ljubezni je glas.  
Ne lepotice? Saj zalo dekle je že samo prikupno.  
Jalove, grde žené, starke pa ti ne želim.  
Vendar če kdaj naletiš na družico iz časov nekdanjih,  
če bo le všečna Bogú, tebi povšeči naj bo.  
Pojdí sedaj in sprašuj, katero naj vzameš za ženo:  
ni je, ki ne bi s teboj mogla omožiti se kdaj.

## IX. *Anna soror, soror Anna*

"Anna soror, soror Anna meae male conscia culpa,  
iam dabis in cineres ultima dona meos."  
Praebuit Aeneas et causam mortis et ensem,  
ipsa sua Dido concidit usa manu.

Ovidius, *Heroides*, VII, 191-192, 195-196

"Ana, o sestra, o sestrica Ana, ki veš, da sem kriva,  
kmalu poslednji boš dar v moj položila pepel."  
Dal je Enej tako razlog za smrt ji in dal tudi meč je:  
padla Didona je v smrt sama od svoje roké.

## X. *Heu, crucior certe*

Heu, crucior certe, quia iam fraus regnat in orbe!  
Iam frater fratrem, iam fallit filia matrem,  
iam socius socium, iam fallit amicus amicum.  
Heu, crucior certe, quia iam fraus regnat in orbe!

*Proverbia dicteria*, 48

Joj, kako strážno trpim, ker vlada na svetu prevara!  
Brata že brat goljufa in hči lastno mater prevara,  
vara vrstnika prijatelj, tovariš tovariša vara.  
Joj, kako strašno trpim, ker vlada na svetu prevara!

## XI. *Nusquam tuta fides*

Nusquam tuta fides, fraudis sunt omnia plena.  
Dum ridet, fallit dumque ait ille, negat,  
dum laudat, damnat, dum porrigit, abstrahit.  
Heus tu, si cui quid debes credere, crede parum!

Vir neznan

Varno nikjer ni poštenje, povsod je vse polno zvijače.  
Vara med smehom te kdo, reče ti "ja", misli "ne",  
ko te še hvali, obsoja, ponuja in hkrati že jemlje.  
Joj, če verjameš kdaj kaj, zmeraj verjemi čim manj!

## XII. *Heroes, pugnate viri fortissimi*

Heroes, pugnate viri fortissimi! Ad arma  
accelerate manus, hostem de finibus istis  
propulsate. Tonant bombardae, tympana clangunt.  
Inimicus adest, fam fari rari ron, bom bidi bidi bom.

Hostis adest, armis opus est, concurrere in hostes,  
hastis hos, gladiis hos sternite, tum trucidate.  
Multiplici sclopetta globo fit victor in hoste.  
Sic inimicis devictis victoria nobis  
cedet, honor cum praeda, gloria, fama, triumphus.

Vir neznan

V boj pogumno, možje, junaki! Zgrabite orožje  
urno v svoje roké, sovraga iz naše dežele  
brž preženite! Bombarde grmé, ropotajo že bobni.  
Tu je sovrag, fam fari rari ron, bom bidi bidi bom.  
Tu je sovrag, orožje v roké, nad sovraga planite,  
kopja mecite in meče vihtite, posekajte vse jih,  
bijte, ko s krogel jih točo zasujete, ste zmagovalci.  
Ko bo potolčen sovrag, se nám bo zmaga smehljala,  
čast bo naša in plen in hvala in slava, triumfi.

### XIII. *Proditor est ut hypocrita*

Proditor est ut hypocrita, cur? Detractor uterque,  
fictus homo, neuter purus, uterque latro.  
Incusant alios, peiores sunt quibus illi  
impuri, iusti qui tamen esse volunt.  
Non hominem solum, superos sed prodit uterque,  
exemplo Iudas comprobat ille suo.  
Fel habet occultum, mel palam gestat in ore,  
sicut hypocrita, sic proditor omnis erat.  
Ergo tibi caveas ab utroque, est unus ut alter  
scurra, latro, nequam, furcifer ac nebulo.

Vir neznan

Vsak je hinavec enak izdajalcu. Zakaj? Ker vsak bi  
v nič dajal vse, goljuť, lopov, umazani tat.  
Drugim očitata vse. A še slabši od njiju je ta, ki  
nosi se kot poštenjak, dasi je poln pregreh.  
Ne le človeka, bogove celo sta voljna izdati,  
kakor potrdil je vsem Judeža znani primer.  
V srcu prikrivata žolč, na ustnah medena sladkoba,  
kakor hinavec, enak bil izdajalec je vsak.  
Torej se varuj obeh, saj prvi prav tak je kot drugi:  
lopov, ničvrednež in tat, óbešenják, vetrnjak.

### XIV. *Cogitate miseri*

Cogitate miseri, qui vel quales estis,  
quid in hoc iudicio dicere potestis.  
Hic non erit codici locus nec digestis,  
idem erit Dominus iudex, actor, testis.

Vir neznan

Reve, zdaj pomislite, kdo ste, da ljudje ste,  
pri poslednji sodbi kaj sebi v bran poveste.  
Pred Gospodom ne velja kodeks, ne digeste,  
priča je, tožnik, sodnik Bog, ki predenj greste.

### XV. *Si vis laudari*

Si vis laudari, si vis carusque vocari,  
discas adulari, nam tales sunt modo cari.

Prvi verz: *Proverbia dictoria*, 10  
Drugi verz: *Carmina proverbialia*, 3

Če bi rad hvalo počel, deležen prijaznih bil misli,  
úči se biti lizun, saj taki dandanes so v čislih.

### XVI. *Si tibi gratia*

Si tibi gratia, si sapientia formaque detur,  
sola superbia destruit omnia, si comitetur.

*Carmina proverbialia*, 21

Ako si pameten, ako si žameten, lep in družaben,  
vse neopaženo, vse iznakaženo, če si ošaben.

### XVII. *Nil est asperius misero*

Nil est asperius misero, cum surgit in altum,  
corde stat inflato pauper honore dato.  
Immutant mores homines, cum dantur honores.

Prva dva verza: Claudianus, *Eutropius*, I, 181  
Zadnji verz: *Carmina proverbialia*, 172

Hujšega ni od človeka, ki iz revščine kvišku povzpne se,  
brž ko doseže časti, se mu napihne srce.  
Nrav in značaj spremenijo ljudje, ko čast zadobijo.

### XVIII. *Hanc volo, quae non vult*

Hanc volo, quae non vult, illam, quae vult, ego nolo,  
vincere vult animos, nec satiare Venus.  
Oblatas sperno illecebras detrecto negatas,  
nec satiare animum, nec cruciare volo.  
Nec bis cincta Diana placet, nec nuda Cithere,  
illa voluptatis nil habet, haec nimium.  
Callida sed mediae Veneris mihi vendicet artem  
femina, quae iungat quod volo nolo vocet.

Ausonius, *Epigrammata*, I, 64

Njo, ki me noče, bi rad, za njo, ki me hoče, ne maram,  
Venera zmago želi, zgolj zadostitev ni nič.  
Kar se ponuja, preziram, ni mar mi nedosegljivo,  
do zadostitve mi ni, nočem, da duša trpi.  
Dvakrat odete Diane ne maram, ne Venere gole:  
prva ne zbujá mi sle, druga je vzbujá preveč.  
Vešča naj ženska uči me umetnosti zmerne ljubezni,  
taka, ki združiti zna zdajle svoj "ne", zdaj spet "ja".

### XIX. *Uxor, amice, tibi est semper mala*

Uxor, amice, tibi est semper mala. Cum male tractas,  
fit peior, sed fit pessima, quando bene.  
Sed bona, si moriatur, erit, melior tamen, id si  
te faciat vivo, ast optima, si propere.

Vir neznan

Žena, prijatelj, ti zmeraj je slaba. Če grdo ravnaš z njo,  
slabša je, če pa lepo, daleč najslabša ti bo.  
Dobra bo le, če umre, a še boljša, če umre, ko še živ si,  
sploh pa najboljša ti bo, če se kar koj poslovi.

## XVIII

XX. *Quod licet, ingratum est*

Quod licet, ingratum est, quod non licet, acius urit.  
Quod sequitur, fugio, quod fugit, ipse sequor.

Ovidius, *Amores*, II, 19, 3; 19, 36

Kar se sme, ni privlačno, le kar se ne sme, je mikavno.  
Kár beži, tému sledim, če mi sledi, pa bežim.

XXI. *Dulcis amica, veni*

Dulcis amica, veni, noctis solatia praestans,  
inter aves etenim nulla tibi similis.  
Tu philomela potes vocum discrimina mille,  
mille potes varios ipsa referre modos.

*Anthologia latina*, 762

Pridi, moj sladki prijatelj, ki v noči mi nudiš tolažbo,  
kar je vseh ptičev in ptic, ni ti nobeden enak.  
Slavček, ti dobro poznaš glasov tisočere odtenke,  
tisoč različnih lahko poješ nam sam melodij.

Prev. Kajetan Gantar

XXII. *Si vox est, canta*

Si vox est, canta, si mollia brachia, salta,  
et quacumque potes arte placere, place.

Ovidius, *Ars amatoria*, I, 595-596

Če imaš glas, le zapoj, če gibčnih si udov, zapleši,  
česar že koli si vešč, s tem se prikupiti znaj!

XXIII. *Perfer et obdura*

Perfer et obdura, dolor hic tibi proderit olim,  
saepe tulit lassus sucus amarus opem.

Ovidius, *Amores*, III, 11, 7

Zdrži in vztrajaj, nekoč ti bo ta bolečina še k pridu,  
večkrat grenak je napoj trudnim prinesel pomoč.

XXIV. *Si prolixa facit sapientem barba*

Si prolixa facit sapientem barba, quid obstat,  
barbatus possit quin caper esse Plato?

*Carmina proverbialia*, 146

Če naredi modrijana že brada košata, kaj neki  
brani, da kozel bradat biti ne more Platón?

XXV. *Quisquis amat dictis*

Quisquis amat dictis absentum rodere famam,  
hanc mensam vetitam noverit esse sibi.

*Anthologia latina*, 487d

Kdor rad odsotne ljudi obrekuje in kráti ugled jim,  
ve naj, da k mizi le-tej ni dovoljén mu pristop.

XXVI. *Ne iactes*

Ne iactes, quia laus proprio sordescit in ore.  
Qui sese laudat, laudis se munere fraudat,  
sese vicinos iactans habet undique pravos.  
Vincat opus verbum, minuit iactantia famam.

*Carmina proverbialia*, 22

Ne napihuj se, ker lastna se hvala ti v ustih umaže.  
Kdor sam sebe rad hvali, se sam odreče pohvali,  
kdo se baha, vseokrog ima le slabe sosede.  
Z delom premagaj besedo, bahavost zmanjšuje ti slôves.

XXVII. *Vos, qui nulla datis*

Vos, qui nulla datis, sed sumitis omnia gratis,  
vobis salvet duplicatur atque valete.

*Carmina proverbialia*, 114

Vi, ki ničesar ne daste, a vzamete vse brez plačila,  
z dvojnimi ste "zdravo" in "zbogom" odpravljeni  
brez pojasnila.

XXVIII. *O homo, si scires*

O homo, si scires, quidnam esses, unde venires,  
nunquam gauderes, sed in omni tempore fleres.  
Cum faex, cum limus, cum res vilissima simus,  
unde superbimus? Ad terram terra redimus.

*Carmina proverbialia*, 170-171, 23

Človek, ko bil bi si svest, kaj da si in odkod da prihajaš,  
nikdar se ne bi smejal, le ves čas bi žalostno jokál.  
Ker smo le blato in gnoj, ker stvar smo ničvredna na svetu,  
kaj da tako smo ošabni? Le prst smo, ki v prst se povrne.

XXIX. *Nemo placet stultis*

Nemo placet stultis, nisi cantet, quod libet illis.  
Infatuat sciolos musica quaeque suos.

*Carmina proverbialia*, 179

Všeč je bedakom le ta, ki po njihovem poje okusu.  
Vsak svoji viži se dá zmamiti človek neuk.

XXX. *Vitam quae faciunt beatiorum*

Vitam quae faciunt beatiorum,  
iucundissime Martialis, haec sunt:  
Res non parta labore, sed relictis,  
non ingratus ager, forus perennis,  
lis nunquam, toga rara, mens quieta,

vires ingenuae, salubre corpus,  
 prudens simplicitas, pares amici,  
 convictus facilis, sine arte mensa,  
 nox non ebria, sed soluta curis,  
 non tristis torus, attamen pudicus,  
 somnus, qui faciat breves tenebras.  
 Quod sis, esse velis nihilque malis,  
 summum nec metuas diem nec optes.

Martialis, *Epigrammata*, X, 47

Kar več sreče življenju dati more,  
 ljubi moj Marcijal, je zate tole:  
 stvar, dobljena brez truda, brez napora,  
 neugaslo ognjišče, cvetno polje,  
 malo pravn in klientov, vest spokojna,  
 moška moč svobodnjaka, krepko zdravje,  
 zdrava pamet, prijatelj istih misli,  
 dobra družba, za mizo preprosto zbrana,  
 lepa noč brez pijanstva, a neskrbna,  
 veder zakon in vendar čist in časten,  
 miren spanec, ki temno noč ti krajša.  
 Kar si sam, le to bôdi, več ne hôte,  
 dneva smrti ne boj se in ne želi!

### XXXI. *Libertas animi cibus*

Libertas animi cibus est et vera voluptas,  
 qua qui dives erit, ditior esse nequit.  
 Libertas, perdulce bonum, bona cetera condit,  
 qua nisi conditur, nil sapit esca mihi,  
 est proprius panis super omnia mella suavis.  
 Alterius ne sit, qui suus esse potest.

*Carmina proverbialia*, 207

Hrana duha je svoboda, svoboda je pravo veselje,  
 kdor je svobode bogat, najbolj bogat je od vseh.  
 Sladka dobrina, svoboda, vse druge dobrine varuje,  
 jed, nezabeljena z njo, meni prav nič ne diši,  
 ona nam pravi je kruh, ki je slajši od drugih sladkosti.  
 Drugemu last naj ne bo, kdor more biti sam svoj.

### XXXII. *Barbara, Celarent*

Barbara, Celarent, Darii, Ferio, Baralipon,  
 Celantes, Dabitis, Fapesmo, Frisesomorum,  
 Cesare, Camestres, Festino, Baroco, Darapti,  
 Felapton, Disamis, Datisi, Bocardo, Ferison.

William Shyreswood

Asserit A, negat E, stant universaliter ambae,  
 Asserit I, negat O, stant particulariter ambae.  
 Ecce tibi Sim: armigeros Ac: arma bono  
 Con: servat Maiorem variatque secunda Minorem,  
 tertia Maiorem variat servatque Minorem.

Petrus Hispanus

Neprevedljivi mnemotehnični verzi iz formalne logike,  
 ki navajajo 19 modusov za klasične logične sklepe.

### XXXIII. *Vivite felices*

Vivite felices, quibus est fortuna peracta  
 iam sua, nos alia ex aliis in fata vocamur.  
 Vobis parta quies, nullum maris aequor arandum,  
 me mare, me venti per tot discrimina rerum  
 ocius ire iubent peregrinas visere terras.  
 Ergo mei semper memores estote sodales,  
 sic ego semper ero vestri memor. Ergo valet!

Vergilius, *Aeneis*, III, 493-495

Srečni živite in zdravi, za vas se je že izpolnila  
 vaša namembnost, a nam nekaj drugega plete usoda.  
 Vi ste dosegli počitek, ni treba orati vam morja.  
 Mene pa nosi morje skozi razne preizkušnje, vetrovi  
 meni velé, naj miren obiščem še tuje dežele.  
 Torej, spominjajte zmeraj se me, tovariši dragi,  
 kakor se zmeraj spominjal bom vas. Zdravstvujte mi torej!

### XXXIV. *In terra summus rex*

In terra summus rex est hoc tempore nummus.  
 Laudatur nummus quasi rex super omnia summus.  
 Nummus honoratur, sine nummo nullus amator.

Prva dva verza: *Carmina proverbialia*, 113-114  
 Zadnji verz: *Proverbia dicteria*, 96

Dandanašnji denar je vladar na svetu najvišji.  
 Slavo uživa denar kakor kralj, ki vladar je najvišji.  
 Čast se denarju obljublja, brez njega nihče ni priljubljen.

### XXXV. *Cui dolus est gratus*

Cui dolus est gratus, fit rabbi in fraude vocatus,  
 fallitur ex facili, qui caret arte doli.

Prvi verz: *Carmina proverbialia*, 180  
 Drugi verz: *Proverbia dicteria*, 48

Komur je draga zvijača, velja za mojstra prevare,  
 zlahka prevaran je, kdor mojstrstva tega ni več.

### XXXVI. *Archipoeta facit versus*

Archipoeta facit versus pro mille poetis  
 et pro mille aliis archipoeta bibit.

*Carmina proverbialia*, 22

Arhipoet naredi ti verzov za tisoč poetov,  
 zna ti za tisoče grl piti ga arhipoet.

### XXXVII. *Doctus ait*

Doctus ait se scire nihil, se plurima narrat  
 scire sed indoctus: Scit prior, iste putat.

Vir neznan

Modrec pove: "Nič ne vem", nemodri pa trdi, da vsè ve:  
 prvi je vedec zares, drugi le misli, da ve.

XXXVIII. *Quod vitae sectabor iter*

Quod vitae sectabor iter, si plena tumultu  
sund fora, si curis domus anxia, si peregrinos  
cura domos sequitur, mercantem si nova semper  
damna manent, cessare vetat si turpis egestas,  
si vexat labor agricolam, mare naufragus horror  
infamat, poenaeque graves in celibe vita  
et gravior cautis custodia vana maritis,  
sanguinem si Martis opus, si turpia lucra  
faenoris et velox inopes usura trucidat?  
Quod vitae sectabor iter?

Vir neznani

Pot katero bi ubral skoz življenje, če polni so trgi  
hrupa, če v domu nemirna je skrb, če v hiše me tuje  
spremljajo roji skrbi, če čaka trgovca le zguba,  
a mu uboštvo ne dá, da opustil bi kdaj trgovanje,  
če poljedelec gara in morje grozi z brodolomom,  
če je življenje brez žene za samca prav huda nadloga  
in če vsa budnost moža zaman zalezuje družico,  
Marsa krvava obrt, oderuhov sramotni dobiček,  
hitro rastoče obresti če režejo vrat siromaku?  
Pot katero bi ubral?

XXXIX. *O, quam dura premit miseros conditio vitae*

O, quam dura premit miseros conditio vitae,  
nec mors humano subiacet arbitrio.  
Dulce mori miseris, sed mors optata recedit,  
at cum tristis erit, praecipitata venit.

Maximianus, *Elegiae*, I, 113-116

O, kako trdo življenje pesti uboge zemljane  
in kako ne ravna smrt se po volji ljudi.  
Sladka ubogim je smrt, a izmika se, če jo želijo,  
če pa se umreti bojé, jadrno pride kot blisk.

XL. *Sunt tibi vitandi sermones*

Sunt tibi vitandi sermones undique blandi,  
non bene creduntur, nimium quae blanda loquuntur.  
Hi sunt fallentes plus iusto blanda loquentes.

Prva dva verza: *Carmina proverbialia*, 181  
Zadnji verz: *Proverbia dictoria*, 10

Zmeraj ogibaj se prijaznih besed, ki preveč so prijazne,  
nič ne verjemi prijaznim besedam, zares jih ne vzemi.  
Kdor se sladka preprijazno, prevaral te bo neopazno.

XLI. *Quid sis, quid fueris*

Quid sis, quid fueris, quid eris, semper mediteris,  
sic minus atque minus peccatis subicieris.  
Pulvis et umbra sumus, pulvis nihil est nisi fumus,  
sed nihil est fumus, nos nihil ergo sumus.

*Carmina proverbialia*, 171

Kaj si, kaj bil si, kaj boš, o tem premišluj brez prestanka,  
manj in manj boš tako padal iz greha v greh.

Prah smo in sence ljudje, in prah ni nič več, kakor dim je,  
a tudi dim ni nič, torej smo nič tudi mi.

XLII. *O, mors*

O, mors, quam dura, quam tristia sunt tua iura.  
Si mors non esset, quam laetus quilibet esset.

*Carmina proverbialia*, 232

Smrt, kako trda težava je žalostna tvoja postava.  
Ko ne bi smrti bilo, kako bi veselil se vsákdo.

XLIII. *En ego campana*

En ego campana nunquam denuntio vana:  
laudo Deum verum, tintinabulo clango,  
plebem voco, tintinabulo clango,  
congrego clerum, tintinabulo clango,  
funera plango, tintinabulo clango,  
fulgura frango, tintinabulo clango,  
sabbatha pango, tintinabulo clango,  
excito lentos, tintinabulo clango,  
dissipo ventos, tintinabulo clango,  
paco cruentos, tintinabulo clango.

*Carmina proverbialia*, 45

Glejte me, zvon sem, donim, nikdar ne kličem v prazno:  
večnega hvalim Boga, zvonim bim bom bim bom bim,  
ljudstvo kličem na kup, zvonim bim bom bim bom bim,  
zbiram duhovščine trop, zvonim bim bom bim bom bim,  
jokam, ko je pogreb, zvonim bim bom bim bom bim,  
strelo prelomim, zvonim bim bom bim bom bim,  
pojem v sobotah, zvonim bim bom bim bom bim,  
zbujam lenuhe, zvonim bim bom bim bom bim,  
burje piš zaustavim, zvonim bim bom bim bom bim,  
umirjam ljudi krvoločne, zvonim bim bom bim bom bim.

XLIV. *Nunquam bella bonis*

Nunquam bella bonis nunquam discrimina desunt,  
et cum quo certet, mens pia semper habet.

*Carmina proverbialia*, 7

Dobrim za boj nikdar ne zmanjka ne bitk ne skušnjave,  
duša pobožna pozna zlo, ki ga kliče v spopad.

XLV. *Clare vir*

Clare vir, o Musarum excellentissime fautor,  
inter magnanimos gloria prima viros.  
Patronum ob tantum symphonia nostra triumphat,  
plaudit ob adventum musica turba tuum.  
Aonii coetus fortissima dextera nostri  
diceris, hoc munus non sine laude geris.  
Vive diu, alme pater, nostris tu, vive, superstes  
carminibus. Repetit musica: Vive diu!

Vir neznani

Slavni gospod, našim Muzam naklonjeni, vdani prijatelj,  
ti plemenitih si mož slava največja in čast!  
Množica pevcev in godcev ti ploska ob tvojem prihodu,  
glasba nam vriska na glas, tebi zaščitniku v čast.  
Ti imenuješ se krepka desnica aonijskih zborov,  
častno opravljaš dolžnost, vreden nemajhnih zaslug.  
Živi še dolgo nam ti, naših pesmi dobrotljivi oče!  
Glasba ponavlja na glas: Živi še dolgo nam ti!

Prev. Kajetan Gantar

#### XVLI. *Liquo coax ranis*

Liquo coax ranis, cro cro corvis, vanaque vanis,  
pica sibi propria garrulitate placet.

*Carmina proverbialia*, 110, 259

Žaba naj kvaka in krokar naj kraka, marnja puhloglavec,  
sraki še najbolj je všeč dretja vrešččega glas.

#### XVLII. *Anseris est giga*

Anseris est giga, cuculi cu cu, cro cro corvi.  
Cuique quod est proprium, vociferare solet.

Vir neznani

Gá reče gos, kukú kukavica in krokar zakraka.  
Vsak se oglašá tako, kakor mu zrasel je kljun.

#### XVLI. *Scilicet extremis*

Scilicet extremis longe mediocria praestant.  
Infima calcantur, summa repente ruunt.

Vir neznani

Kar je v zlati sredini, je boljše od skrajnosti vsake.  
Kar je na tleh, se tepta, vrh se znenada podre.

#### XLIX. *Linguarum non est praestantior ulla Latina*

Linguarum non est praestantior ulla Latina,  
quam quisquis nescit, barbarus ille manet.  
Sis Italus, Gallus, Germanus sive Polonus,  
nil nisi vulgaris diceris arte rudis.  
Quisquis Latine nequit, nulla se iactet in arte,  
nil scit, nil didicit, barbarus ille manet.

Vir neznani

Kar je jezikov, noben imenitnejši ni kot latinski,  
kdor latinsko ne zna, ta ostane barbar.  
Kdor ni umetnosti več, imenuje se neotesanec,  
bodi Francoz ali Lah, bodisi Nemec, Poljak.  
Kdor latinsko ne zna, ne bahaj se z nobeno večino,  
nič ne ve in ne zna, vedno ostane barbar.

Prev. Kajetan Gantar

#### L. *Livide, quare tibi mea musica displicet uni?*

Livide, quare tibi mea musica displicet uni?  
Non habet haec forsana sensa tui cerebri.  
Cur aliis, quibus est ars docta, magis placet?  
Illi te melius sapiunt. Cur? Tibi stulta placent.  
Si tibi displiceo, tibi non placuisse studebam,  
est animus doctis atque placere bonis.  
Livide, quare tuam moderato pessime linguam,  
non tibi, sed Musis haec cecinisse volo.  
Cui minus placent, meliora hic occinet istis  
vel canat ex proprio, quod fluit ingenio.

Vir neznani, besedilo je mogoče Gallusovo

Ti zavidljivec, zakaj samo tebi ni všeč moja pesem?  
Morda le v tebi nikdar struna ob njej ne zveni.  
Drugim, ki so v učenosti doma, je bolj všeč - zakaj neki?  
So pametnejši kot ti, tebi neumnost je všeč.  
Če ti ni všeč, pač vedi, da mar mi ni, če ti ugajam,  
moj je namen biti všeč dobrim, učenim ljudem.  
Ti, zavidljivec, zato ukroti svoj jezik nesramni,  
saj svojo pesem zapel Muzam sem, tebi nikdar.  
Komur pa spev ta ni všeč, kaj boljšega sam naj zapoje  
ali kar samo iz dna lastne mu duše privre.

#### LI. *Lex et natura*

Lex et natura, caelum, Deus, omnia iura  
damnant ingratum, macerant illum quoque natum.  
Qui benefactorum non vult memor esse bonorum,  
non est laudari dignus, nec dignus amari.

*Carmina proverbialia*, 183

Nehvaležniku sodi narava, nebo in Bog in postava,  
žal jim je, da se je sploh človek te vrste rodil.  
Kdor se spominjati noče darov dobrotnikov svojih,  
ta pač ni vreden pohval, vreden ljubezni nikdar.

#### LII. *Opto placere bonis*

Opto placere bonis, pravis odiosus haberi,  
queis nisi sit pravus, nemo placere potest.

*Carmina proverbialia*, 206

Rad bi poštenim bil všeč, priskuten izprijenim dušam,  
njim je pogodu samo, kdor ni nikak poštenjak.

#### LIII. *Pascitur in vivis livor*

Pascitur in vivis livor, post fata quiescit,  
tunc suus ex merito quemque tuetur honor.  
Ergo etiam, cum me supremus aduserit ignis,  
vivam parsque mei magna superstes erit.

Ovidius, *Amores*, I, 39-42

Pase zavist se po živih ljudeh, po smrti ugasne,  
ko se po meri zaslug slava postavi jim v bran.  
Ko me tedaj bo ogenj použil na poslednji grmadi,  
živel bom, velik bo del mene po smrti obstal.